

İstifa etmesi gereken Erdoğan!

Damat bakanın istifasıyla ilgili olarak resmi bir teyit var mı sorusuna, dün akşam (Pazartesi 19:20'de) MYK toplantısı sonrasında AKP sözcüsünün verdiği yanıt: "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde göreve getirme veya görevden alma/ istifayı kabul etme Cumhurbaşkanı makamının tasarrufundadır ve Cumhurbaşkanı gerekli gördüğü zaman gerekli açıklamayı yapacaktır". Bu yanıt bile rejimin otoriterlik derecesini göstermek açısından yeterlidir. İstifa gibi tek yanlı bir kararın bile bir başkasının kabulüne bağlı kılınmasının (bunun hekimler için topluca yapılmaya çalışıldığını da unutmadan), artık bu rejimi tanımlama ölçütlerinden birine dönüştüğünü vurgulayalım. Biz bu istifanın geri dönüşünün pek olamayacağını düşünüyorduk; nitekim Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'ndan dün gece saat 22:00 sularında yapılan bir açıklamayla "görevden af talebi kabul edilmiştir" açıklaması yapılmıştır. İstifa metninin sertliği, buna karşılık istifanın kabulün ikincil bir kademededen soğuk bir tarzda açıklanması, gerginliğin yatışmadığını göstermektedir. Şimdi biraz başa alarak devam edelim.

İstifa haberleri Pazar akşamı sansürsüz medyaya ulaştığında ve Tele 1'in 20:00 haberlerine acilen davet edildiğimde, ilk yorumum istifa etmesi gerekenin bizzat Erdoğan olduğuydu ve bunu da izleyicilerle paylaşmışım. Dün ayrıca soL TV'nin ilk yayın saatinde Kemal Okuyan ve Fatih Yaşlı ile gerçekleştirdiğimiz tartışma programında da bu noktalara kısmen değinebildim. Nedenlerini burada daha derli toplu olarak açmaya çalışayım. Bunu 18 yıllık AKP iktidarının toplam muhasebesine girmeden yalnızca son iki buçuk yılına odaklanarak yapmaya çalışalım. Bu dönemin aynı zamanda 2017 Anayasa değişikliklerinin Temmuz 2018'de mevzuata yansıtılarak tek adam rejimine geçiş sürecinin tamamlandığı dönemle tam bir çakışma içinde olduğunu da unutmayalım.

Bir kere, 2018 Mayıs ayında Londra'ya bizzat giderek finans baronlarına faiz dersi veren (mealen 'faiz tüm kötülüklerin anası ve enflasyonun nedenidir' diyebilen) Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan başkası değildi. Erdoğan'ın daha önceki benzer beyanlarını iç politikaya dönük olarak algılayan ve ekonomi dümeninde hâlâ oturmakta olan Mehmet Şimşek'e güvenerek fazla ciddiye almayan dış finans çevrelerinin dehşete düşmesi ve Türkiye'de döviz fiyatlarının tırmanışa geçmesi gecikmedi.

İkincisi, Erdoğan bu dehşet etkisini yeterli görmemiş olacak ki, yurda dönüşünde aynı yönde iki hamle daha yaptı: Bir, yeni kurulan ve kapsam ve yetkileri olağanüstü genişletilen Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bu alanda hiçbir deneyimi olmayan damadını atadı. İki, Rahip Brunson olayını ABD ile bir at pazarlığına dönüştürme adımını attı (rahibi, "söz verdiği" halde

ABD'ye göndermeyip ev hapsine çıkardı ve ABD'de süren Halkbank dosyasıyla takas için kullanmaya kalktı ve başaramadı). Sonuç, yaratılan döviz krizini bastırabilmek için Merkez Bankası'nın politika faizini yüzde 8'lerden yüzde 24'e çıkarmak zorunda kalması oldu. Damadın buradaki rolü, zayıf bir rol modeli olmaktan öte değildi, yani sürecin pasif unsuruydu.

Üçüncüsü, Erdoğan, TCMB üzerinde "faizleri indir" baskısından hiçbir zaman vazgeçmedi ve bunun sonucunu da aldı; faizler çıktığı hızla değilse bile sonuçta Mayıs 2018'deki noktaya kadar çekilebildi. Ama aynı dönemde TCMB kanununun TCMB Başkanının görev sürelerine ilişkin hükümlerini de hiçe sayarak üç Merkez Bankası başkanını aynı kaderle başbaşa bıraktı. Erdoğan'ın, dışı açık bir ekonomide hem faizlere hem kurlara birlikte müdahale edilemeyeceğini ne kadar anlayabildiğini bilmiyoruz. Ama milli paranın değerini korumak için faiz silahını çekmeyi TCMB'na yasaklayınca, TCMB başkanına ve damat bakanına başka seçenek de bırakmamış oluyordu: Döviz rezervlerini tüketmek pahasına TL'nin değerini korumaya (veya belirli psikolojik sınırların altında tutmaya) çabalamak! Şimdi burada da faturayı sadece damada çıkarmak zordur ama, artık yanlışlığı apaçık olan (ve artık kendisinin de öğrenmiş olabileceği) bu politikaları sahnenin önünde savunan ve uygulayan siyasi kişilik olarak, kayınpederi ile birlikte doğrudan sorumlu olduğunu kabul etmek gerekir. Gerçi bu müteselsil sorumluluğa, dönem boyunca görev yapan çok sayıdaki siyasetçi-teknokrat da ortak olmuştur.

Herkesin gözleri önünde oynanan ve sonunun dramla biteceği çok açık olan bu ortaoyunu nihayet damat bakanın istifasıyla yeni bir aşamaya geçmiş bulunuyor. Piyasa tepkileri bunun coşkuyla karşılandığını gösteriyor. Merkez Bankacılığı olmasa da devlet (Maliye) deneyimi olan bir ismin TCMB başkanlığına atanmasıyla ve belki de deneyimli bir liberal ekonomistin Hazine'nin başına geçebileceği umuduyla da birleşince, olumlu habere susamış "piyasaların" coşkusu da muhtemelen artmış bulunuyor.

Burada Cumhurbaşkanlığı Yönetim Sistemi'ne (CYS) dair bir değerlendirmemizi tekrarlayalım ve bir gözlemi de paylaşalım. Cumhurbaşkanlığı'na bağlı kurullar/başkanlıklar ile belirli bir kurumsal yapıyı temsil eden bakanlıklar arasında sürtüşmelerin kaçınılmaz olduğuna ve bakanlıkların burada ağırlık kazanacağına 2018 ortasından itibaren değiniyoruz. Üstelik Orta Vadeli Programı (OVP)... ve Bütçeyi hazırlama görevi Cumhurbaşkanlığı'na bağlı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (SBB) ile Hazine ve Maliye Bakanlığı'na birlikte verilince, ayrıca SBB Başkanlığına eski Maliye Bakanı Naci Ağbal getirilince, buradaki ilişkinin daha çatışmalı bir nitelik kazanması kaçınılmazdı. Nitekim, dikkatli bir gözlemci olan değerli meslektaşım Prof. Aziz Konukman, gerek OVP (29 Eylül) gerekse 2021 Bütçesinin sunuşunda Naci Ağbal'ın sahnede yer almadığını saptamış ve kamuoyuna açıklamıştı. Demek ki, aralarındaki gerilim sadece son günlerin işi değildi; üstelik sadece kişilerle açıklanamazdı; kurumsal düzenlemede bir sakatlık vardı.

Damat bakanın istifa hamlesi ABD'de Trump'ın damadının da aynı günlerde seçimlerin kaybeden tarafında yer almasıyla birlikte düşünülünce, "damatlar erozyonu" olarak da değerlendirilebilir. Ama bunu Erdoğan iktidarının Biden'ın seçilişine erken bir uyum hamlesi olarak değerlendirmek, bugün için zorlama olabilir. İlerleyen zamanda bu yönde kullanılmak istenebilir belki ama doğrusu pek yetersiz kalır; Biden'ın Türkiye'den taleplerinin daha rahatsız edici başlıklarda yoğunlaşması beklenir.

İbretlik bir olay da **iktidara iştirilmiş medyanın** durumu oldu. Damadın istifa haberini ancak Pazartesi akşamı sözcü Ö. Çelik'e soru sorup da bu yazının giriş paragrafındaki yanıtı alınca girebildiler. Yürekler acısı bir durumdu ama bu medyanın kolektif perişanlığının kitlelerin gözü önünde sergilenmesi bakımından iyi oldu da denilebilir. Bu arada, madalyonun öbür yüzünde, gerçek gazetecilik yapmayı sürdürebilmenin bile iltifata tâbi bir davranış olduğu bir dönemden geçiliyor olması da hazin bir durumdur; ama biz o gerçek gazetecileri, bu arada özgürlüğüne dün kavuşan sevgili Müyesser Yıldız'ı da kutlamadan geçmeyelim.

'Gerçekleri halktan saklamak suçtur' anlayışını temsil eden yeni bir görsel yayın organının, sol TV'nin, Sovyet Sosyalist Devriminin 103. ve TKP'nin kuruluşunun 100. yıldönümünde yayın yaşamına başlamasını da ileriye dönük bir kazanım olarak kayda geçirelim. Dayanışma Meclisi'ne bu kanalda her Cuma akşamı saat 20:45'te 45 dakikalık bir yayın kuşağı açılacağını da buradan bir kez daha duyuralım ve sol TV'ye de "yolun açık olsun" diyerek başarılar dileyelim.

10 Kasım 1938 - 10 Kasım 2020

Mustafa Kemal Atatürk'ü 82 yıl önce bugün yitirdik. 57 yıllık kısa ömrüne o kadar çok şey sığdırmıştı ki, öldüğünde orta yaşlıdan ziyade yaşlı bir insan görünümündeydi. Samsun'a

çıkıldığında yalnızca 38 yaşındaydı ve o zamana kadar savaşmadığı cephe kalmamış gibiydi. Sonraki savaşı ve mücadelesi çok daha anlamlı olacaktı: Kurtuluş Savaşı'nı kazanmak, bağımsızlığı sağlamak ve döneminin toplumsal yapısı bakımından çok cüretkâr devrimci atılımlarla yolunu döşeyeceği yeni bir ulus-devletin kuruluşuna girişmek. İsmi ve manevi mirasının, bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da yıkılmadan ayakta duracak olması, "benim manevi mirasım bilim ve akıldır" sözünden ayrı düşünülemez.

sol.org.tr/yazar/istifa-etmesi-gereken-erdogan-18893